

8-ik szám, Budapest, 1882. augusztus hó 1-én **VII. évfolyam.**

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

É R T E S I T Ő J E.

Megjelen havonként egyszer.

Felelős szerkesztő: **S Z Á N T Ó E L E Á Z Á R.**

Társ-szerkesztő: **C S U K Á S I F Ü L Ö P.**

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauszál-utca 4. szám küldendők.
Szerkesztői iroda Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „**Orsz. magy. izr. tanító-egyesület.**“

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre **2** frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

Kiadványaink.

Az orsz. magy. izr. tanító-egyesület elnöksége következő körlevelet intézte valamennyi hazai izr. hitközséghez:

Tekintetes hitközségi elöljáróság!

Alulírott orsz. magy izr. tanító-egyesület hazafiui kötelességet teljesít, midőn a tekintetes Elöljáróságnak becses tudomására hozza, miszerint hitfeleink legnemesbjei által évek óta annyira sürgetett, zsidó szellemnek megfelelő és a zsidó tradíció felfogásához simuló magyarra fordított bibliának kiadása immár ténynyé vált.

Mózes öt könyvének szabatos magyar fordítása már elhagyta a sajtót és így egyesületünk lehetővé tette, hogy ezentul Isten szent igéjét hazai nyelven hirdessük iskoláinkban és templomainkban.

A zsidó család és templom ezáltal egy hatalmas lépéssel közeledett azon nemzeti irányhoz, hová azt terelni minden magyar-zsidó szent kötelessége, legfőbb óhaja.

De egyesületünk nem érte be ezzel.

Zsidó szellemben irt, a paedagogia minden követelményének megfelelő *olvasókönyvek* által iparkodott hanyatlásnak induló felekezeti életünk emelésének szolgálatába állani

Ezen olvasókönyvek úgy magyar, valamint német nyelven, a népiskola négy alsó osztálya számára már teljesen elkészültek és a jelen tanévtől kezdve a zsidó népiskolák rendelkezésére bocsáttatnak.

Könyveink jelessége mellett tanuskodik azon körülmény is, hogy a nagym. vallás- és közoktatási miniszter úr, egyesületünk által kiadott bibliának magyar fordítását, valamint olvasókönyveinket is, az országos közoktatási tanács meghallgatása után: az izraeliták országos irodája elnökének folyó évi 18011. szám alatt intézett átiratában, a hazai összes izr. iskolák használatára ajánlta.

Méltóztassék figyelembe venni azon körülményt is, hogy a könyveink után tenmaradó tiszta nyeresemény: ügyefogyott, elaggott zsidó néptanítók segélyezésére, özvegyeinek és árváinak gyámolítására fordíttatik.

Tekintetbe véve könyveink kifogástalan voltát, valamint egyesületünk nemes céljait: hazafiui tisztelettel kérjük Tekintetességedet, miszerint az iskolaév küszöbén méltóztatnék egyesületünk kiadványait különös figyelmére méltatni, és azokat vezetése alatt álló felekezeti iskolájába bevezetni.

Kérésünk teljesítése reményében, maradtunk a Tekintetes hitközségi Elöljáróság mély tisztelői

Budapest, 1882. július hó 1-én

az orsz. magyar izr. tanító-egyesület közp. választmánya nevében:

Csukási Fülöp
titkár.

Szántó Eleázár
elnök.

Reif Jakab
ellenőr.

Mendl Lajos
alelnök.

Ózer Zsigmond
pénztárnok.

Kornfeld Gyula
ellenőr.

Kérelem tisztelt kartársainkhoz!

Az orsz. izr. tanítóegyesület csak egynehány év előtt tüzte ki maga elé azon hazafias célt, hogy a bibliát magyarra forditassa és felekezeti olvasókönyveket adjon ki felekezeti iskoláink számára. Ma ezen évek során át táplált közóhaj ténynyé vált. Mózes öt könyve magyarra van fordítva, felekezeti iskoláink **legeslegfontosabb** tantárgya révén beviszszük hazai nyelvünket a családba és a templomba; olvasókönyveink készek és a magas kormány, miután kiadott könyveinket fölőlvizsgáltatta, felekezeti iskoláink számára ajánlotta.

Most tisztelt kartársainkon a sor egyesületünket e téren támogatni. Ha az egyesület kiadványait iskoláikba bevezetik, egyesületünk nemcsak erkölcsileg fog emelkedni, de azon helyzetben lesz, hogy számos, nyomorban tengődő tanítókat, ezek özvegyeit és árváit nyomatékosan segíyezheti, mert a segíyezés egyesületünk egyik főcélja.

Tekintetbe véve ezen szent célokat, reményeljük, hogy a most kezdődő iskola évben egy kartársunk sem fogja elmulasztani kiadványainkat osztályába bevezetni.

Egyesületünk olvasókönyvei (négy osztály számára úgy magyar valamint német nyelven) teljesen elkészültek.

A rendszer, mely olvasókönyveinkben uralkodik nálunk még új, eltérnek ezek lényegesen az országban divó más olvasókönyvektől és számos tanító még nem bir azokkal megbarátkozni, már azon egyszerü okból, mert az ember a megszokott utról sem szeret letérni.

Nem szándékunk ez alkalommal bírálatot irni a mi olvasókönyveink és a régi systema szerint készített olvasókönyvekről.

A kik olvasókönyveinkben tankönyvet keresnek, a melyből a gyermeket földrajzt, történelmet, természetrajzt, természettant és más tudományokat megtanulhat, az úgy csalódott, mint a gyermek csalódik, kinek ily bőanyagú könyvet nyomnak kezébe, látván hogy nem olvasókönyv, nem is olvassa, legfőlebb megtanulja belőle a leczkét, hogy a tanítónak eleget tegyen, de azután félre is teszi.

Nem ilyenek a mieink. Ezek első sorban olvasókönyvek és nem tankönyvek. A gyermek örömmel olvassa, és nem vár mig leckét kap belőle. A mit olvas, tartalomra és nyelvezetre nézve az irodalom legjobb termékeiből valók. Sokan a bibliai anyagot sokalják. Azt mondják, hogy a zsidóiskolában ugyis sok időt a biblia héber szövegére fordítanak. De éppen ezeknek a tanítóknak tudniok kellene, hogy a héber szöveg kapcsán

csak kevés bibliai történetet taníthatnak és tényleg minden iskolában a héber szöveg mellett külön «bibliai történet» adatik a gyermekek kezébe. Kérem most, nem czélszerűbb, ha a gyermek az olvasókönyvből tanulja a bibliai történetet, hol olvasás közben elsajátítja, mint ha tankönyvből bemagolja?

És kell-e bizonyíték arra, hogy a gyermek legjobban kedveli a szent könyv történeteit?

De engedünk örömet más nézeteknek, sőt hajlandó lesz a közp. választmány az új kiadásonál mindazt figyelembe venni, mit szakavatott tanítók tanácsolni fognak, kik a könyveket használják. De akármi javítandó volna a könyveken, erkölcsi kötelessége a tanítóknak az egyesületet vállalatában támogatni, a mibe felekezeti iskolaügyünk és a tanítók érdekében bocsátkozott. Reméljük tehát, hogy egyesületünk minden egyes tagjában, minden zsidó felekezeti tanítóban, támogatóra fog találni.

Fel tehát tisztelt kartársak! Ragadják meg az alkalmat kitüntetni, hogy az egyesület fölvirágoztatását szívéükön viselik, támogassák az egyesületet, és meglehetnek győződve, hogy nem csak jó, *kitűnő szakférfiak által szerkesztett könyveket adnak ifjúságnak kezébe*, de azt is elérik, hogy az egyesület azon helyzetben lesz, hogy a sok, nyomorban tengődő kartársakon is segíthet.

Budapest, 1882. augusztus 1-én.

A szerkesztőség.

Az új iskolaév küszöbén.

Csak egynehány hét választ el még az új iskolaév megkezdésétől. Két havi pihenés után megifjodtan, testben] és lélekben üdülve, kiki örömmel fogadja a vig gyermekereget az újonnan megnyitott iskolatermekben. A lelkes, hivatásának élő tanító nézve ünnepnap az új iskolaév első napja. Mint réglátott kedves barátjait, mint szeretett rokonokat, mint saját gyermekeit fogadja a kis beiratkozó sereget — és az igazi tanító, ki a gyermeki szívben olvasni bír, e barátságos lelkületet fenn fogja tartani az egész iskolaéven át; a keményebb, nevezetesen a testi büntetéseket nélkülözni is fogja. Ez szól a haza összes iskoláinak, a haza összes tanítóinak.

Saját viszonyaink, a zsidó tanítók és a zsidó iskolától más körülmények tekintetbe vételét is kívánják. Első sorban a hitközségi békét. Számtalanszor meggyőződünk, hogy ott, hol a tanító kellő tapintattal eljár, hol szerény magaviselettel, szilárd jellem párosul, ott a tanító leggyőz minden nehézséget és megnyeri a községet és a szülőket az iskola szent ügyének. De azt is tudjuk, hogy hivalkodás, főnhéjazás és tapintatlan követelés, a legszelidebb községet is elkésérette a tanítók és az iskola iránt. Tapintat és okosság uraim — és győzni fognak.

Az iskola beléletére nézve pedig az ifjúság magyarosítását tartjuk folytonosan szem előtt. Itt úgy, mint sehol más téren, csak az iskola tehet *mindent*. De ne tévesszük szem elől, hogy a valódi magyarosodás csak az, ha a nép a hazai nyelvet, a családban úgy, mint az egyházi életben, kizárólagosan fogja használni. Ezt úgy fogjuk csak elérni, ha a vallási tantárgyakat csak is magyar nyelven fogjuk előadni. Ez első sorban áll a biblia eredeti szövegére nézve. Ez az összes zsidó iskolák főtantárgya; igen sok zsidó iskola még csak azért tartatik fenn, mert a szülők kíván-

ják, hogy a gyermekek némi jártosságot szerezzenek a héber nyelvben. A mely nyelvre a szent könyv fordítottatik, az a nyelv nyeri a polgári jogot a templomban, de a családban is. Ha egyszer a biblia és a héber imák magyarra fordítottatnak, akkor a magyar nyelv lesz az, mely a még mindig domináló németet tökéletesen ki fogja szorítani.

Tehát — az igazi magyarosítás a héber tanfolyagnál kezdődik; Tény az, hogy itt találunk leginkább ellentállásra bizonyos körökben és a mely tanító ez eszmének hitközségét tapintattal meghódítja, az hazafias tettet vitt véghez.

Neveljük gyermekeinket továbbá hazafiasan; ne halmozzuk el sokfélével; a népiskola nem türi a tudományok rendszeres előadását és a jól szerkesztett olvasókönyv elég bő anyagot nyújt, melynek keretén belül mozogjon a tanító előadásában.

A tanításnál ne feledkezünk meg a nevelésről. Népnevelők dicső címével büszkélkedik most a tanító; de kevés azok száma, kik a tanítást a nevelésnek alárendelve és tényleg is bizonyítanak, hogy az oktatás a jó nevelés szolgálatban áll és nem fordítva. Fel tehát a munkára tisztelt kartársak. Neveljük ifjuságunkat hitben és hazafiságban; ezen magasztos eszmének szolgáljon egész oktatásunk, minden kifejtett szorgalmunk és — megtettük kötelességünket.

Szántó.

Magunk érdekében.

Az egyletnek 1800-ban tartott közgyűlésén indítványoztam: »Utasi-tandó a központi választmány hogy a congressusi népiskolai szabályzatnak hatályon kívül helyeztetése tárgyában kérvényt nyújtson be a képviselőházhoz«.

Nem fogadtatott el. Igaz olyanok léptek fel ellene, kiknek jövőjük biztosítva van, tanító pedig már kevés volt jelen. Az indítványok utoljára hagyattak.

Neuman József kaposvári kartárs ur nepirendre tette az ügyet s ez arra készítet, hogy indítványomat újra előadjam; ha netalán a 100 tagu bizottmány létre jön, legyen alap, melyen a munka megkezdhető lesz s hogy az előre is vitatárgy legyen. (Fájdalom, hogy az általunk célba vett 100-as bizottság egybehívása, felekezetiünk láthatárán mutatkozott vészfelhő által kis halasztást szenvedett. Szerk.)

Indítványomat a „Néptanoda« m. é. 22. számában megjelent következő cikkemmel okadatolom.

»A zsidó tanítók véglegesítése ügyében«

A zsidó tanító nomád életet él. Évről-évre más helységbe vándorol s alig pihen meg, már is kezébe nyomják az utlevelet.

Hogy ezen bajt orvosolni kell, belátták s kísérlet is tétetett a cél elérésére, de minden fáradozásnak dacára eredmény nélkül. A jóakarát hajótörést szenvedett.

Hogyan is történhetett volna ez másképp, mikor egyrészt azok, kiknek érdekében volna a jelzett célt elérhetni — a zsidó tanítók — zsebre dugva kezeiket, a véletlenre bíztak s biznak mindent, másrészt pedig a zsidó hitközségben kezeiben oly fegyver van, melylyel minden támadást győzelmesen visszaverhetnek s mint tapasztalathól tudjuk vissza is vernek.

Ezen fegyver: »a congressusi népiskolai szabályzat«.

Állításomat igazolandó, a szabályzat IV. szakaszának 23. és 24. §-ait idézem.

A 23. §. így kezdődik: »Minden képesített tanító 1—3 évre ideiglenesen felvétetik. Felmondás ugy a község mint a tanító részéről a szerződött idő eltelte előtt 4 hóval történendő.

24. §. »A véglegesen alkalmazott tanítónak állomásátóli elmozdítása vagy az ideiglenesen alkalmazott tanítónak a 23. §-ban meghatározott idő előtti elbocsátása, csak ismételt kötelesség mulasztás vagy vallásellenes és erkölcstelen magaviselet folytán es csak a felsőbb izr. hatóság beleegyezésével történhetik.

Ezek szerint a congressusi szervezethez tartozó hitközségek azon jogot élvezik, hogy tanítót tetszés szerint cserélhetnek.

Adott ugyan ki a közoktatásügyi ministerium 1878. évben 8330. sz. alatt rendeletet, mely szerint a zsidó tanítók a próba év eltelte után is csak az esetben bocsáthatók el, ha elmozdításukra alapos és a törvényben meghatározott okok hozatnak fel. Csakhogy ezen rendeletet nem lehet neolog hitközségeknél alkalmazni, mivel alkotmányos országban a minister nem bir azon joggal, hogy szentesített törvényt egyszerü rendelettel megsemmisítsen.

»A zsidó tanítók véglegesítésről addig is ne álmodjanak, mig a congressusi népiskolai szabályzat törvényerővel bir«.

Tehát egész erőnkkel oda kell hatnunk, hogy ezen — az Isten haragjában alkotott törvények, hatályon kívül helyezettessenek.

Vannak olyanok, kik ebben a zsidók autonomiájának megcsönkítését, sőt veszélyeztetését látják. Hogy ez sophisma, nem kell tüzetesen fejtegetnem, hisz azt mindenki tudja, hogy a népoktatás nem felekezeti, hanem politikai ügy.

Szentesített törvényt a képviselőház löbbsége helyezhet hatályon kívül. »Ha tehát a magy. izr. orsz. tanító-egylet vezérférfiai meg akarnak felelni a bizalomnak, ugy erkölcsi kötelességök a képviselőháztól kérni a többször említett szabályzatnak megszüntetését«. Mi — tanítók — mossuk le magunkról a szégyent; vagy nem szégyen- az, ha 2000 tanító közül csak 140—150 (azóta szaporodtunk százzal) lépett azon egyletbe, mely hivatva van érdekeit elősegíteni, jogait pedig védelmezni. Mossuk le a szégyent azáltal, hogy legyünk tagjai »a magy. izr. orsz. tanító-egyletnek«.

Meggyőződésem az, hogy jogos és méltányos kérelmünket teljesíteni fogják, jogi és paedagogiai szempontból.

Jogi szempontból: »mert minden eymással ellenkező törvény rossz«.

Paedagogiai szempontból: »mert az izr. felekezeti népiskola addig nem lehet tan- és nevelőintézet, igy kettős feladatának nem felelhet meg, mig a tanítók évenként cseréltetnek«.

Elismerik képviselőink nevetséges voltát annak, hogy egy országban lakó, ugyanazon hitfelekezethez tartozó polgárok, a szerint; mint a Schulchan-Aruch egyik vagy másik tételét elfogadják vagy elvetik, külön népiskolai szabályzattal birjanak.

Nem királyi biztos kell nekünk, hanem oly törvény, mely kimondaná, hogy a congressusi népiskolai szabályzat hatályon kívül helyezettik és az 1868. évi XXXVIII. t. c. mérvadó az izr. felekezeti népiskolákra is.

(Ez iránybani álláspontunkat számtalanszor kifejtettük. Részünkről nem tartjuk oly veszélyesnek a congressusi szabályzat idevonatkozó pont-

át. Hogy csak egy példát említsünk: a budapesti izr. hitközség, mint congressusi hitközség soha sem ragaszkodott szorosán az idézett §-hoz, hanem 1 évi ideiglenesség fentartása mellett véglegesen alkalmazta tanítóit. *A baj a népoktatási törvény* elasztikus voltában rejlik. *Ezt kellene revizio alá venni.* Ez a reformatus tanítót oly kevésbé védi mint a zsidót. Ily értelemben akarnók mi a tanítóhajsztát megszüntetni. Szerk.)

Légrád

Baranyai J.

Az óriásleányka.

Irtá Gyulai Pál.

(Tárgyj kezelés a népiskola IV. osztályában.)

(Vége.)

De — gyermekeim — ezen igazságtalan bánásmód és ezen nyomasztó helyzet nem tarthatott örökké. Valamint az öreg apa jobb meggyőződésre tanította óriásleányát, ugy ezen évszázad dereka táján jeles férfiak, mint Deák, Kossuth, Eötvös, Széchenyi, Battyányi és mások, bátran léptek fel a szegény földmives és munkás osztály jogai mellett, és 1848-ban az országgyűlésen ki is vitték, hogy a jobbágyságot beszüntették és az ország lakosait — kivéve egy felekezetet, melyről csak későbbben emlékeztek meg — egyenlő jogokban részesítették.

No, gyermekeim, ha mindezt jól meggondoljuk, ugy azt fogjuk találni, hogy a mi költeményünk nem más, mint egy kép, a melyben a költő a mondott jelenségeket, az életből meritett tapasztalatokat vissza-tükrözteti.

Az általunk olvasott költeményt tehát képletnek, vagy mivel a nép közt elterjedt monda után készült, *regének* fogjuk nevezni, a melyből sok szépet tanulhatunk. — Így elérkeztünk volna a

6. pontra, vagy a *tanulság levezetésére*. Ezek után mondjátok meg nekem, így folytatja a tanító, ki ad nekünk a kettő közül jó tanulságot a gondatlan óriásleány-e vagy a bölcs apa? Mire tanít bennünket az öreg apa mondott szavai szerint? (1. A földmives játékszer nem lehet és 2 a munka az embert óriássá azaz nagy és hatalmassá teheti). Szabad-e tehát felebarátainkkal, ha parasztok is, rosszul bannunk? Mit mond erre a szentírás? És szabad-e a munkát megvetnünk? Mit tart erre nézve a közmondás? (Szorgalom által sokra vihetni). És minthogy mostani törvényeink a haza összes lakosságát egyenlő jogokban részesítik, vajjon kötelességünk-e azokat minden irányban tiszteletben tartani? És mi módon tehetjük ezt?

Az „Óriásleányka“ czimü költeményből tehát mindent egybefoglalva azt tanuljuk: 1. *hogy a földmivest megbecsüljük*, 2. *hogy a munkát örömet végezzük*, 3. *hogy felebarátainkat egyáltalában szeressük* és 4. *hogy a törvényeket tiszteletben tartsuk*, azaz, hogy mindent megtegyünk, a mit a haza java tőlünk megkíván

7. Az olvasmányt végre még a hátra levő tanulókkal is olvastatjuk el, figyelve arra, hogy szépen hangsúlyozva olvassanak. Mielőtt a könyv-nélküli megtanulásra feladnók, szükséges, hogy még a költőről is — habár csak igen röviden — megemlékezzünk, mondván, hogy Gyulai Pál még sok más jeles költeményt is irt; pld. A szél és nap, mit a gyermekek már ismernek, sőt nagyobbyszerü műveket is irt; hogy Budapesten egyetemi ta-

nár, a magy. tud. társaság tagja és titkára, és hogy nagy tudománya és tevékenysége miatt az egész ország, de még a külföld is nagyon tiszteli és becsüli.

Ha ezen költemény a népiskola VI. osztályában vagy felső népiskolában tárgyalatnék, úgy még az epikai jellegről, a versszakról, a cézuráról, kettős verslábokról és a közvetlen rimről is lehetne egyuttal szólni, a mennyiben ezekre alkalmas szemléltető anyagot szolgáltat ezen olvasmány; de a népiskola IV. osztályában mindennek nincsen helye.

Klingenberg Jakab.

Bárány Ignác.

Legedzettebb és legképzettebb tanügyi munkásaink egyike, a tanítóképzés egyik leghivatottabb mestere *Bárány Ignác*, f. hó 7-én, élte 49 korában fejezte be viszontagságos életét. Béke és áldás poraira! A „Pædagogiai Szemle» II. füzetében megjelent önéletrajzából idézzük a következőket:

»Veszprémvárnegyében, Pápán születtem, 1833. július 6-ikán Atyám *Bárány Vilmos*, iparos (arany-ezüst műves és pecsétmetsző) — anyám *Boda Karolina*, *Boda János*nak, örnagyi ranggal nyugdíjazott huszárkapitánynak leánya volt. Atyám könnyen fellobbanó s korteskedő nemes ember volt, kinek e miatt lassankint minden keresetforrása elakadt. Anyám a nehéz napokban kézimunkájával segíté a családot fentartani s engem és testvéreimet önfeláldozó gonddal nevelt. Már zsenge koromban sokat sirtam anyámmal, mikor egy-egy családi fergeteg vonult el feje fölött, s a végtelen jó, egyedül gyermekeiért élt anyát már e korban úgy tekintém, mint a családnak védangyalát.

Pápán végre tarthatatlanná vált helyzetünk s 1839 Pestre költözködtünk, hol akkor atyámnak két fivére lakott. Egyike, *Nándor*, azon időben jóhirű kereskedő, pezsgő-gyárat állított, a hol atyám alkalmazást talált.

Pesten kezdettem meg elemi tanulmányaimat. A terézvárosi iskolába jártam s *Barczen Gábor*, jelenleg a fővárosban *József-árvaházi* igazgató-tanító, volt preceptorom. De csak rövid ideig járhattam és kevésre mehettam; mert gyenge beteges gyermek voltam, t. i. már másfél-éves korom óta kinzott egy betegség, melyet szülőim és orvosaim nem tudtak megnevezni; de főleg: mert magyar fiu lévén, az akkor még teljesen német iskolában elég dolgot adott a német imádságot megtanulnom.

Anyám sokat betegeskedvén, orvosi tanács folytán egyidőre Pápára ment özvegy édes anyjához s magával vitt minket gyermeket is. Ott az 1842. évi szünidőben egy gymnasiumi tanuló elkészített a gymnasiumra s az 1842—3. évben az első osztályt a bencések algymnasiumában végeztem. Visszatérvén atyánkkal Pestre, a 2—4. osztályt a kegyesrendiek nagy-gymnasiumában végeztem, hol lassanként 9. jelesnek küzdöttem fel magamat. Az 5. osztály tanulmányait is itt kezdettem meg, de csakhamar Budán folytattam, hol szintén félbe kellett szakítanom; mert családunk sorsa Pest-

ről Budára, innét pedig Szabadkára hányt bennünket. Így az 1846—7 tanévet elveszítém.

Szabadkán a ferenczrendiek vezetése alatt állott gymnásiumban, 1847—8-ban az 5. osztályt végeztem, de a második félévben a szabadságharc hullámai itt is hatalmasan csapkodtak. — — —

Ily izgalmas időben alig lehetett szó a tanulásról, s már június elején bezártuk a tanévet.

1848—9-ben zárva maradt a gymnásium, s többnyire atyámnak segitettem, ki előbb nemzetőri, később mozgóseregbeli lovas-örmesteri szolgálatba állott, a sok irást én végeztem helyette; midőn pedig atyám 1849-ben felcsapott a Szabadkán alakított 101. honvédszászlóaljba profoznak, a család sorsa is a zászlóaljhoz lőn kötve, s én előbb mint műkedvelő, később mint felesketett honvéd szolgáltam.

Gyenge, vézna ifjú lévén, csakhamar »a kis káplár« nevet kaptam. Termetemre való honvédruhát nem lehetett kapni, különben sem volt a 101. zászlóalj soha teljesen felfegyverezve s egyenruházva; honvédségemet tehát csak egy honvéd-sapka, egy kovás puská és egy nagy patrontáska jelezték.

1850. tavaszán Szabadkára utaztam bizonyítványomért; de a jó ferenczrendiek ott fogtak, billiárdszobájokban szállásoltak el, saját asztaluknál adtak helyet, és csupán némi csekély szolgálatot kívántak tőlem. Így egészítém ki végre 5 osztálybeli tanulmányaimat. Szabadkán végeztem a 6. osztályt is az 1850—1. tanévben, mely idő alatt némi irodai szolgálatokért Néh. Csorda Albert prépost-plébános adott élelmezést. Ez osztályt oly eredménnyel végeztem, hogy a tanári kar közmegegyezéséből az összes gymnásiumi tanulók közül egyedül én nyertem »praecmuncus« osztályzatot.

Jó kedvvel vétettem föl magamat Szegeden, hol magán nevelői állást nyertem, a 7. osztályba; de csakhamar kitört kisedkorom óta lappangott kőbajom, s az 1852. év folyamán át előbb honn, majd Pesten az egyetemi- és a Róknás-kórházban nyavalyogtam. Balassa János professor és Kovács Sebestény Endre, akkori híres műtőorvosok szerencsés műkezelésének köszönhetem, hogy 1853 április havában helyreállított egészséggel térhettem haza Makóra; de tanulmányaim nyilvános folytatásáról többé szó nem lehetett.

Midőn még a kórágyon kinlódtam, sokszor elgondolám: ha Isten visszaadná egészségemet, nem óhajtanék egyebet, mint hogy egy csendes helységben jegyzővé vagy tanítóvá lehessenek, s ime! alig érkeztem haza, *jegyzősegédi állást kaptam a makói zsidó kultuszköztség talpig derék, hazafias lelkületű öreg jegyzőjénél, Svajczer Fábriánál. Köztünk csakhamar oly viszony fejlődött. mint egy jó atya és fiu között.*

Időközben már lépéseket tettem gymnásiumi tanulmányaimnak magánuton való folytatása tárgyában; midőn Makón egyik római kath. tanítói állás megüresedett, s ez állás elnyeréseért — akkori fiatal barátaim. különösen pedig szívemnek választottja, későbbi nőm, biztatására — megtettem a szükséges lépést. 1864. májusában a tanítói állást is elnyertem, megis nősültem, oltárhoz vezetvén Tamási Terézt, egy makói férfiszabó leányát.

Készületlenül, de jó szándékkal léptem a tanítói pályára, ígéretet tevén, hogy képesítetténi fogom magamat.

1857-ben letettem a képesítő vizsgálatot Szegeden, Haas Mihály akkori cs. kir. iskolai tanácsos előtt. Elemi főtanítóságra képesítettém «

Levelezés.

A következő levelet azon érdemes hitközségi előjárók figyelmébe ajánljuk, kik népiskoláikon tuladtak és azon hiszemenben élnek, hogy a „korral“ haladnak és a hol a községi élet most csak a ritualis sakter és fürdőben mutatkozik, sőt pap sem kell, mint például Székesfehérvárott. Szegény Istenben boldogult Zipser rabbi! Tekints körül községedben, nézd mint gazdálkodnak örökségedben fölvilágosodottjaid!

Szerkesztő.

Losonez julius hóban.

A tanügy munkásai elvégezték az aratást, egy évi fáradozásuk gyümölcseit betakarították és az elért eredmény mivoltáról nagy része értesítők útján nyilvánosan számot is adott. Mivel nálunk az iskolai jelentés eme korszerű módját ez idén még nem alkalmazhatták, engedje meg, tek. szerkesztő ur, hogy ez uton hozhassam köztudomásra, mit tett a losonezi zsidó község a nevelésügy érdekében és mekkora haladás jelezhető ott, hol ily tekintélyes testület vezérférfiai a népnevelés magasztos céljától áthatva, annak foganatosítására vállvetve közreműködnek.

Most négy éve községünk mintegy kísérletképpen felekezeti iskolát állított fel és ime annyira életképesnek bizonyult az, hogy rövid két év letelte után meglepő hódításai által az iskola valóságos szükséggé, nélkülönözhetlen valamivé vált. Ezen örvendetes esemény derék községünknek éppen kapóra jött, csakhamar az iskola állandósításával kezdtek foglalkozni és szükségképpen az azt előmozdító és biztosító eszközökről is kellett gondoskodniok. Rövid eszmecsere és a helyi viszonyok kellő méltánylása után azon megállapodásra jutottak, hogy nálunk csakis egy alkalmas a község által külön e célra építendő iskolaépület adhatja meg tanodánk-nak a kívánt lendületet és emelheti az azt jogosan megillető polczra. Az iskolaszék ily értelmű beható és részletező javaslata folytán a község mult évi május 1-én határozatba hozta, hogy imaházával szemben a tanügynek is fog templomot emelni, ezen határozatát oly értelemben egészítvén ki, hogy az a következő tanév kezdetén hasznavehető állapotban átvehető legyen. De bár mily merésznek látszott legyen is ez a mostani kedvetzötlen anyagi körülmények közt, iskolaszékünk fáradhatlan elnöke és községünk néhány ügybuzgó tagja a pénzkérdés és technikai nehézségek legyőzhetlennek látszó akadályaiival sikeresen megküzdöttek. Buzdító szavukra községünk értelmisége felkarolta az ügyet és nagy buzgalommal igyekezett a szép terv valósítását előmozdítani. Ezen általános érdeklődésnek köszönhető az is, hogy a télen az iskola javára rendezett táncmulatság a téte-mes kiadások fedezése mellett 400 frtnyi tiszta jövedelmet hozott a konyhára. Ezen és ehhez hasonló tettekben nyilvánuló, önmagát dicsérő buzgalomnak és áldozatkészségnek örök időre szóló eredménye — egy diszes iskolaépület, mely párját keresi. Van itt ott tágas tanterem a szükséges és czélszerű világossággal, egy kényelmes tanítói lakás, alkalmas tornahelyiséggel — és eszközökkel és roppant nagy udvarral, mely fákkal van beültetve. De mivel szakértő iskolaszékünk belátta, hogy az alkalmas iskolaépület fontos tényező ugyan, de még távolról sem minden, egyszersmint arról is gondoskodtak, hogy ezen testből a lélek se hiányozzék. Négy

tanítót alkalmaztak, kik mindannyian oklevelesek, azokat véglegesítették, minden habozás nélkül megadták a rendes két havi szünidőt, iskolai könyvtárnak alapját megvetették, a takarékpénztár intézményét helyeselték, szóval, megtörtént minden, hogy iskolánk méltó helyet foglaljon el. Mivel pedig iskolaszékünk ezen nemes törekvése a tantestületben a buzgalmat csak növelte, ügybuzgóságát fokozta, nem csoda, ha a múlt hó 28, 29, 30. napján tartott zárvizsgák alkalmával a tanulók határozott, biztos feleletük, teljes tájékozottságról tanuskodó elfogulatlanságuk, valamint a mindezt átlehelő hazafias szellem a szép számmal megjelent közönséget igen kellemesen lepte meg és meggyőzte arról, hogy a nevelés oltárára hozott áldozat szép gyümölcsöket érlelt.

Sok ily áldozatkész községet e hazának és sok ily önfeláldozó bajnokot a tanügynek!

Révai Miksa.

I r o d a l o m.

A bajai izr. hitközség elemi és polgári iskolájának első Értesítője az 1881—82. tanévről. Szerkesztette Stekler Samu igazgató.

Hazánk egyik legtekintélyesebb zsidó hitközségnek tanügyét tárja elénk. Budapest kivételével nem ismerünk zsidó hitközséget, mely 13 tanítót foglalkoztatna. De a bajai zsidó hitközségi népiskola tanítótestülete nem csak mennyiségileg, hanem minőségileg is jóval kimagaslodik. Az iskolában működnek: Stekler Samu (keresk. isk. tan.) mint igazgató, Walder Jakab (polg. isk. tan.) Gróf Vilmos, (p. i. t.) Gerlóczi Gyula, (p. i. t.) Stricker Simon, Roth Mór, (mint halljuk lemondott állásáról). Lichtenstein Izráel, Bassó Vilmos, Spitzer József, Scheer Bernáth, Goldberger Ida, Stein Etelka és Schreier Sarolta. A bajai zsidó iskola még arról is nevezetes, hogy az egyetlen egy zsidó jellegű biró polgári iskola hazánkban. Az iskola fenntartásának költségei 10,374 frtra rugnak. Tandijból befolyt 4375 frt. Az orsz. izr. iskolaalaptól nyert 300 frt, és így (az Értesítő szavaival élve) hiány 4299 frt., **mely hiány a hitközség pénztárából fedeztetett.** Ideje volna már uraim oda hatni, hogy ilyen megszegyenítő kimutatások ne éktelenítsék zsidó észjárásunkat és ennek révén kimutatásainkat. Avagy helyeselhető az, mikor egy hitközségi iskolaszék *a saját iskolájára fordított* és a tandijból be nem folyt költségeket, *mint hiányt* könyveli, melyet a *hitközség pénztárából fedezett. Saját gyermekeimre fordított költségeket persze, hogy önnönzsebemből kell fedeznem.* Hát a dajkára és tejre fordított költségeket iskolaszéki elnök ur háztartásában mint hiányt szokták könyvelni? Kötve hiszem! Szokjunk már egyszer azon gondolathoz, hogy izr. hitközség cálturális intézmények nélkül üres forgalom, saktertartás még kultuszadó-szedésére nem jogosít, akkor azután az iskolára fordított befektetéseket nem fogjuk mint *hiányt* kimutatni.

Fájdalmasan érintett bennünket azon körülmény, hogy a bajai polgári iskolában *ipartanműhelynek ez időszertint még csiráját sem látjuk.* Hogy nem az igazgatóságban rejlik a hiba, felesleges mondanunk. Hiszen értesítője bevezető cikkében maga sürgeti az V.—VI. osztály felállítását azért, hogy az iyaroktatásnak helyet szorítson. Részünkről azt hisszük, hogy *kár* bevárni azon időszakot, melyet még a távol jövőnek ködfátyola borít; — hanem a már meglevő négy osztály keretébe kellene az ipartanműhely sátorfáját illeszteni. Maga a miniszter is egy 1879. év 25.619 sz. rendeletében ily irányba kívánja terelni a polgári iskolát.

Ha a bajai zsidó polgári iskola ily úton halad szivbői üdvözljük és őszintén kívánjuk »komohu jirbeh b'jiszroel«. Ellenkező esetben mint korecs-gymnasiumot a classicitás képző eszközeinek hiányában, a gyakorlati észjárás el fogja sodorni a tanügy mezejéről.

Felemlítjük még, hogy az elemi iskolát 253 a polgárit 70 növendék látogatta. A polgári osztályok növendékeinek 20% keresztény. Az iskolaszékből, mely 9 tagból áll, az igazgatón kívül a tanítótestület is képviselve van. És ez igen helyes. Az igazgató hivatalból képviselője ott az iskolát, a tanítótestület kebeléből választott tanító pedig a tanítók érdekeit.

—Cs.—

Az egyesült Győr- és győrszigeti izr. népiskola Értesítője az 188^{1/2} tanévről. Az intézetnek öt fiu- és öt leányosztálya van, 10 tanítóval. Az intézetbe jár 209 fiu 183 leány, összesen 392 tanítvány. 1876 óta öt iskolai alapítvány létesült 3900 frt erejéig. Az alapítók *Schreiber Mór, Schlesinger Hermann, Schreiber Ignác* és *König Károly*. Van az intézetnek iskolakönyvtára is. Azt is olvassuk, hogy Goll Katalin helyett, ki 30 éven át iskolai szolgálathoz állott, Goll Fanni választatott meg Szerettük volna megtudni, hogy Goll Katalin nyugdíjaztatott-e? — A tantestület a következő: *Baumgarten Samu, Fischer József, Pfeifer Mór, Szőgyi G. Vilmos, Schön Bernát, Bullatty Dávid, Boskovitz Flora, Frank Julia, Goll Fanni* és *Weinberger Rózsa*.

Az aradi izr. elemi fi- és leánytanoda növendékeinek érdemsorozata az 1881—2 tanévről. Tantestület: *Horváth Vilmos, Neumann Armin, Schütz J. Vilmos, Szilágyi Albert, Pfefferkorn Abrahám, Nemes Róza, Pfefferkorn Karolina, Pfefferkorn Malvina, Városi Malvina*. Tornatanító: *Lászka Lajos*. Az intézetbe jár 203 fiu és 166 leány, összesen 369 növendék. Van még egy statisztikai táblázat; egyéb adatok hiányzanak.

A nagykanizsai izr. hatosztályu fiu- és leányiskola valamint az ezzel összekötött három osztályu kereskedelmi iskola növendékeinek név és érdemsorozata, az 1881—2. tanévről. Az intézetbe jár 197 leány és 330 fiu összesen 527 növendék. Tantestület *Eichberg Adolf* igazgató, *Boronkay Károly, Bun Soma, Freundné Karolina, Friedmann Bernát, Kellert Lajos, Kemény Mór, Kondor József, Löwenbach Józsefa, Spitzer Róza, Weisz Julcsa, Wilhelm Adolf*. A tanszelek, a könyvtár szépen szaporodott. Az iskola jöltevői számosak. Látszik, hogy az intézet iránt meg van a kellő érdeklődés a hitközségben és ez mindig a tantestület érdeme. Az egész program egészséges belső iskolaéletre vall és becsületére válik a községnek úgy mint a tanítóknak. Sz.

A kaposvári izr. hitk. népiskola Értesítője az 1881—2 tanévről. Az ifjuság létszáma: 107 fiu és 96 leány, összesen 203 növendék. Ezeket 7 tanító oktatja: *Bassó Berta, Fischer Hermina, Stern Mór, Büchler Salamon, Neumann József, Löwy Julia* és *Büchler Gyula*. Az iskola fentartása 3964.36 frtba kerül, mely összeg nagyobb részét csak iskolapénznek, alapítványok is adakozások fedezik. A községnek iskolája fentartása csak 1347.16 frtba kerül, mely helytelenül mint *hitk. subventio* figurál a kimutatásban. Jele annak, hogy az iskolák Kaposvárott még mindig nem szeretik hitközségi intézménynek tekinteni. Ipartanoda is van. Látjuk, hogy, a hitközség és nőegylet áldozatot is hoztak ez új intézmény fentartására, de magáról az intézményről semmiféle adat nincs. Új ebben az értesítőben az, hogy a hitközségi előjáró úr és nem az igazgató írta alá. Sz.

Megjelent: **Magyar könyvtár**. Szerkesztik Dr. *Székelgy Ferencz*. Dr. *Staub Mór* és *Bakos János*. **A haszonhajtó szőlőművelés leglényegesebb**

fogásai. Irta *Galgóczy Károly*, a magyar tud. akademia levelező tagja. Budapest, *Aigner Lajos*. Ára 15 kr. E hasznos füzetekről már több ízben nyilvánítottuk nézetünket most csak annyit csatolunk hozzá, hogy e füzet által becsét még magasabbra emelte. Vajha minden iskola könyvtárában foglalhatná el megillető helyet.

Frankl J. (ezelőtt **Frankl J.** unokaöcsese) Király-utcza 12. papirkereskedő által kiadott »**Nemzeti költő-irkák.**» Kitünő minőségű bordázott irodai papirból vannak kiállítva. Az egyes füzetek boritékain egy-egy hazai költő sikerült arcképe és az illető költőnek egy-egy válogatott költeménye van bemutatva. Arany, Csokonai, b. Eötvös, Jókai, Kölcsey, Kisfaludy K., Petőfi, Tompa, Tóth K. és Vörösmarty képmásait nyújtja. Áruk: 1000 db. számra (10 fajtaban mind a 4 féle vonalzásban) 7 frt. Még felemlítjük, hogy lapunk múlt évi felszólalása folytán a sorozatban felvett, de nem oda való »Német fiu« című költeményt megfelelő darabbal pótolta. A felsoroltakon kívül még »nemzeti költő-füzeteket« is vettünk. Ezen szép kiállítású »**Nemzeti költő-irkákat**« és füzeteket kartársaink becses figyelmébe ajánljuk.

Nógrádvármegye földrajza a miniszteri tanterv alapján népiskolák számára írta *Spitzer Lipót* szécsényi izr. igazgató-tanító. Ára 12 kr. *Losonc* 1883. A címlap még azt is mondja, hogy e tankönyvet *Nógrádm.* tanfelügyelője átvizsgálta és helyesnek találta.

Vegyesek.

— *Kérelem. Tiszteletteljesen felkérjük egyesületünk t. tagjait arra, hogy tagsági díjaik hátralékait minél előbb küldjék be.*

—Sz— **Orthodox furcsaság.** A váci orthodox iskolában, — ha az ottani iskola ezen nevet megérdemli — az ifjúságot nem igen terhelik a tudományyal. Az egész ifjúságot naponta csak 8—9¹/₂-ig és 3—4 tanítják a profán tudományokban, a milyen, irás, olvasás nyelvtan sat. Azután reggel 7 órától este 7 óráig bibliával s talmuddal zaklatják. Öröndetes a dologban csak az, hogy más megyékben ilyen esetekben, azt szoktuk kérdezni, hol van a megyei tanfelügyelő, itt ellenkezőleg, a tanfelügyelőség útján tudtuk meg ez abszurdomot azon hozzátevéssel, hogy ezen iskolát bezáratja.

—Sz— **Lipscher ur** zsámbéki tanító arról értesít, hogy ott is a szünidők július és augusztusban tartatnak. Mi örömmel konstatáljuk, hogy a folyó iskolaévben már igen számos községben a rendes szünidőt tartják. Reméljük, hogy a jövőben csak szórványosan fog előfordulni község, mely be nem látja, hogy a jul. és augusztus iskolázás csak kin gyermekekre ugy, mint tanítókra.

—Sz— **Szontág Jenő**, egyesületünk derék tagja Szolnokon, augusztus hó 6-án vezeti oltárhoz *Berger Sarolta* kisasszonyt. Fogadják legbensőbb szerencse kívánatainkat.

A nm. vallás és közoktatásügyi miniszter ur 11570. sz. rendeletében megsemmisítette az egri zsidó hitközségnek tanítófizetés csonkítása ügyében hozott hitközségi határozatot és a tanítók rendes fizetésének kiszolgáltatását elrendelte.

Reiner Adolf siófoki kartársunk, eljegyezte magának, bájos és szeretetreméltó *Vogel* kisasszonyt, a székesfehérvári realiskola köztiszteletben álló hittanárnak, *Vogel Ignác* urnak tanító leányát. — *Kömlödi Mór* fővárosi tanító, egyesületünk derék tagja e napokban oltárhoz vezette: *Flesch*

kisasszonyt, az első kiházasító egyesület titkárának kedves leányát. Isten áldása kísérje frigyüket!

—Sz— Alkalmuuk volt a kies fekvésű Pásztót megtekinteni, ősrégi hitközségével. Ősrégi jellege majdnem bizonyossá tette előttünk, hogy most Julius utolsó napjaiban is még munkában találjuk a szegény gyermekeket és a szegény tanítókat is — nem csalatkoztunk. Vigasztalásunkra szolgált, hogy a községben működő két derék művelt tanítótól azt hallottuk, hogy a jövő iskolaévben már itt is a szünidők rendszeren fognak megtartatni és pedig a hitközség *saját* önszántából. A hitközség igen csinos templommal és iskolaházzal bir, melynek oly gyönyörű telke van, hogy ha részint kiépítenék, részint befásítanák, a megye legszebb iskolái közt foglalna helyet.

— **A legujabb taktika.** Hogy mennyire rugdalózik némely hitközség a *tanítók állandósítása ellen* és hogy milyen eszközökhöz szoktak folyamodni annak minden áron való megakadályozása ellen, kiviláglik a »Pester Lloyd« f. hó 3-án megjelent »Konkurzusból,« mely következőleg hangzik: »An der israelitischen Volksschule zu Karlsburg ist eine Lehrerstelle, mit dem fixen Jahresgehälte von 300 Gulden nebst Theuerungsbeiträge von 300 Gulden, welch letzterer Beitrag nicht bindend, sondern alljährlich nur auf Ansuchen des jeweiligen Lehrers und Bewilligung desselben von Seite der Gemeinde erfolgen kann, am 1. Nowember d. J. zu besetzen.« A nemes szándék elég arcátlan egy világlap ponyvájára lépni. Minden kétséget kizáró szándéka oda lyukad ki, a törvényt szabta fizetésnek minimumát ugyan megadni, de *az ideiglenesség kardját a tanító feje fölött lebegtetni*, a szolgálai szellemet tanítóinknál meghonosítani. Felhívják a kirtanfelügyelők becses figyelmét a »Konkurs« *hirdetés ez újabb fajtájára* és meg vagyunk győződve, hogy egy kis jóakarattal mellett ezen újabb taktikának elejét lehetne venni. Cs.

—Sz.— »Az izr. hitoktatók és néptanítók becses figyelmébe.« E hó végén hagyja el a sajtót Löffler S. és Weisz G. hitoktatók és néptanítók »A zsidó nép története« című műve, mely az izr. nép- és polgári iskoláknak van szánva. A mű ára 30 kr. s kapható a szerzőknél Czegléden.

Egyleti élet.

— **Julius hóban fizettek tagdíjat:** Pártoló tagok: Weiner Károly Bpest 5 frt, Lederer A. Bpest 5 frt, Schweiger Márton Bpest 10 frt, Neustadt Gusztáv Bpest 5 frt, Dr. Simon József Bpest 10 frt, Ellenberg Henrik Wolfner Julius Bpest 5 frt, Ulman Károly Bpest 5 frt, Taussig Sigfried Bpest 5 frt, Bloch Mór Bpest 5 frt, Zilahy Sámuel Bpest 5 frt, Popper Armin Bpest 5 frt, Dr. Kayserling hitszónok Bpest 5 frt. Rendes tagok: Taussky Sámuel K.-Félegyháza 2 frt, Tassig Mór Gyöng 2 frt, Vogl Ignác Sz.-Fehérvár 4 frt, Reich Mór K.-Félegyháza 2 frt, Lipscher Jakub Zsám-bék 4 frt, Deutsch Salamon Ó-Becse 2 frt, Kleinwald Lipót Ó-Becse 2 frt Klein Lipót Sárbogárd 2 frt, Schwarz Károly Bacs 2 frt, Spitzer Szicseny 2 frt, Deutsch Imre Úrmény 4 frt, Galantai Károly Györsziget 2 frt, Galantai Bernát Györsziget 2 frt, Braun Györsziget, 2 frt, Löwe Fülöp Szabatics 1 frt, Rosenberg Ármin Szabadszállás 2 frt.

Szerkesztői üzenet.

D. J. Úrmény. Mi nem bírálhatjuk az egri tanítók viselt dolgait és dr. Sch. tisztességes uri ember lehet; de tény hogy az egri hitközség a zsidó tanítók még a *szent*

szombati napon is járomba akarja fogni; az egriek a tanítónak a hit köpenyegé alatt életét akarja megkeseríteni és nagyon sajnós, ha egy felvilágosodott orvos kezét nyújtja ilyen embertelenségekhez.

B. K. Fehérvár. Köszönettel vettem, valóban érdekes összeállítás; bizonyos könnyen kitalálható okokból lapunkban nem ismertetjük. — — A losonczy levelet áhítatos olvasmányul ajánlom a „haladó“ fehérváriaknak.

R. A. T. Sz. Márton. Minthogy az általa érintett ügyében megtörténtek a hivatalos lépések, a felszólamlás jogosulatlan megtámadás volna. Ami késik nem mulik.

K. Gy. Szakcs. Üdvözet! Becses soraira e napokban válaszoltunk. Az egyesületbe való belépését örvendetes tudomásul vettük.

L. M. Szenicz. M. Ungvár. Elnök távollétében az okmányokat nem küldhettük. Kérünk egy kis türelmet.

K. I. N. Kanizsa. Névcseré ügyében intézett b. sorait tudomásul vettük.

L. L. Dunaföldvár. Meg fog annak idején történni.

H. E. Tinójárás. Kézirat megérkezett. Levelem utnak indul.

G. B. Győr. Köszönet az apostolkodásért. A rekrutát besoruzzuk.

R. H. Siófok. Elnök távollétében csak jövő hóban történhetik a felvétel és annak folytatása. Üdvözet.

A tekintetes tanár urak becses figyelmébe.

Az iskolaév küszöbén, bátorkodunk ajánlani kiadásunkban megjelent

iskolai „Tudósító-könyvek“-et.

Könyveink *keménykötésben, vászonháttal* és az *iskola tetszés szerinti czimnyomásával* vannak ellátva.

100 darab ára 6 frt.

Egyes példány (a tanintézet czimnyomása nélkül) 8 kr.

E könyvek Budapesten ugyszintén hazánk legtöbb iskoláiba be vannak vezetve.

☛ **Mutatvány példányok ingyen és bérmentve küldetnek.**

Mindenféle *nyomtatványi, rajzeszköz és papírnemű* megrendelések pontosan teljesítetnek. — Nagyobb megrendelésnél megfelelő árleengedés.

Becses megrendeléseit elvárva, vagyunk kitünő tisztelettel

GARAI-féle könyvnyomdaintézete

Budapest, Károly-körut 3.

Kereskedelmi tan-iroda.

Alapos oktatást ad az

egyszerű és kettős könyvvitelben

minden kereskedelmi ág számára s a többi kereskedelmi tudományokból a legkönnyebben megérthető módszer szerint

NOVÁK SÁNDOR,

okleveles professora a kereskedelmi szakoknak
s törvényszéki hites szakértő.

Budapest, Dorottya-utca 6. II. em. ajtó 18.

Ifj. NAGEL OTTO

KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

Budapesten, a nemzeti színház bérházában

megjelentek és kaphatók:

A szemléltető oktatáshoz.

Kiosinyok világa, írta LAJOS bácsi. Nagy elpusztíthatatlan képeskönyv a szemléltető oktatást magyarázó szöveggel. Ára 2 frt. — Kemény elszakíthatatlan táblákra felhuzva **2.60**

Népiskolai tankönyvek.

Módszeres torna tanítás I. Népiskolai torna gyakorlatok, írta HORVÁTH J. és JUHÁSZ GY. . . . . —.40
Népiskolai földrajz, írta BARNÁ J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben . . . . . —.20
Népiskolai földrajz, írta BARNÁ J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben . . . . . —.20
Népiskolai földrajz, írta BARNÁ J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben . . . . . —.20
Magyarország története párhuzamosan **alkotmányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével. Az újabb ministeri tanterv alapján. Írta BRAUN J. fővárosi tanító. **Második kiadás.** Kemény kötésben . . . . . —.30
Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. oszt. számára, írták VIRÁG J. és WALTER K. fővárosi tanítók. Kemény kötésben . . . . . —.15
Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. oszt. számára írták VIRÁG J. és WALTER K. fővárosi tanítók. Kemény kötésben . . . . . —.20
Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. oszt. számára, írták VIRÁG J. és WALTER K. fővárosi tanítók. Kemény kötésben . . . . . —.20

Német nyelven.

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta FLESCHE M. fővárosi tanító. I. Theil für die unteren Jahrgänge der 6 klassigen Volksschule. **Második kiadás.** Kemény kötésben . . . . . —.30
Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta FLESCHE M. fővárosi tanító. II. Theil für die oberen Jahrgänge der 6 klassigen Volksschule. Kemény kötésben . . . . . —.30
Mind a két rész egy kötetben . . . . . —.55
ADAM IVAN **Néhány komoly szó magyar rajzoktatásunkról** . . . . . —.70
Aesthetika dióhéjban, írta Dr. VÁRADY ANTAL. Ára . . . . . —.50
Váltójog és váltó eljárás tankönyve, írta TAKÁCS ISTVÁN. . . . . —.90
A kereskedelmi könyvvezetés népszerűen előadva. Írta KRENNER KÁROLY. **1.50**
Das Ganze der kaufmännischen Buchführung populär vorgetragen von KARL KRENNER. **1.50**

Ez alkalommal bátorkodom üzletemet a tisztelt tanító közönség szives figyelmébe ajánlani. Kiadványaimból, a hol azok bevezetése szándékoztatik, szivesen küldök ingyen példányokat áttekintés végett. Szives megrendelések általam gyorsan és pontosan teljesíttetnek a lehetőségig olcsó árszámítás mellett.

A tisztelt tanítói közönséget felkérve, becses megrendeléseivel minél számosabban megszerencséltetni, ajánlom magamat

mély tisztelettel

Ifjabb Nagel Otto.

Nyom. **Garai Mór**, Budapest, Károly-körút 3. Huszárház.